

Briefrapportage:

Datum: 24 april 2015

Quickscan Ecologische Waarden (Flora en faunawet en EHS) Portomaar, te Maastricht
(ons kenmerk: 15-008-CR1)

Opdrachtgever:

Gemeente Maastricht
t.a.v.
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

Opgesteld door:

Geachte ,

Hierbij ontvangt u de rapportage van de bevindingen van het veldbezoek, uitgevoerd als gevolg van een op handen zijnd plan voor de aanleg van jachthaven 'Portomaar' aan de oevers van de Pietersplas (Gemeente Maastricht) en vormt het noordelijke deel van het grindgat Oost-Maarland (gemeente Eijsden-Margraten), zie afbeelding 1 (onderzoekslocaties). Het veldbezoek is op 14 april 2015 uitgevoerd.

Vanwege dit voornemen is het noodzakelijk zicht te krijgen op mogelijke effecten ten aanzien van beschermde soorten en beschermde gebieden.

Het onderzoek is dan ook uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet (Ffwet) om te bepalen welke effecten er te verwachten zijn en/of optreden ten aanzien van beschermde natuurwaarden ter plekke, als gevolg van het realiseren van een nieuwe jachthaven. Daarnaast is beoordeeld of de ontwikkelingen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) knelpunten met zich meebrengt in relatie tot het provinciaal beleid en doelstellingen van het gebied.

Hieronder beschrijven we de huidige situatie, de resultaten van het veldbezoek, de effecten op beschermde soorten (Ffwet) en de effecten op de EHS. De uitkomsten van de effectbeoordelingen worden getoetst aan de vigerende wetgeving (Ffwet en EHS beleid), ten einde aan te kunnen geven of de beoogde plannen mogelijk zijn, of dat deze een dermate impact hebben die directe gevolgen hebben op de gunstige staat van instandhouding van soorten.

Huidige situatie

Vogeleiland

In de huidige situatie ligt er een vogeleiland bestaande uit bosvegetatie met een goed ontwikkelde struiklaag. De soortensamenstelling is divers en bestaat onder meer uit gele kornoelje, wilgen, elzen, berken meidoorn en braam. Van een goed ontwikkelde kruidlaag (bestaande uit vaatplanten) is nauwelijks sprake. Speenkruid heeft hier met name de overhand. Het vogeleiland bestaat uit twee los van elkaar gelegen eilanden. Het oostelijke eiland is voorzien van een kleine aanlegplaats voor boten met daaraan gelegen een klein grasveldje om te recreëren. Het westelijke eiland is alleen toegankelijk met een betredingsvergunning. Met name rond het westelijke eiland bevinden zich kunstmatig aangelegde paaiplassen van vissen, die eveneens de doorstroomsnelheid tussen beide

eilanden vertraagd. Op en rond het vogeleiland broeden diverse vogelsoorten zoals knobbelzwaan, Canadese gans, nijlgans, wilde eend, krakeend, dodaars, kuifeend, diverse bos- en struweelvogels en de in Nederland zeer zeldzame zwarte wouw (vanaf 2009).

Pietersplas

De oevers van de Pietersplas zijn begroeid met diverse grassen, elzen, wilgen, riet, rode kornoelje en diverse struiken. De Pietersplas (141ha) wordt in de zomerperiode gebruikt als recreatieplas met diverse doeleinden (varen, roeien, vissen, zwemmen e.d.). In de wintermaanden vormt de plas een belangrijk overwinteringsgebied voor diverse soorten watervogels (onder meer brilduiker, grote zaagbekken, kuifeend, tafeleend, slobbeend).

Tijdens de winternachten gebruiken duizenden kokmeeuwen de plas als veilige gezamenlijke slaapplek. Naast kokmeeuwen komen soorten voor als zilvermeeuw, Kleine mantelmeeuw, en pontische meeuwen (zeldzame soort en de Pietersplas vormt een belangrijke waarnemingsplaats). De Pietersplas vormt voor migrerende vogels in het voorjaar eveneens een belangrijke pleisterplek.

In voor- en najaar is het gebied belangrijk voor doortrekkende watervogels, onder meer zwarte stern, witwangsterns en witvleugelsterns. Zij gebruiken de plas als rustpunt. In de zomermaanden is de landtong tussen Pietersplas en Maas begroeid met onder andere jacobskruiskruid, met grote kaardebol, wilde marjolein en muskusaasjeskruid. Aangezien de landtong slechts zelden wordt overspoeld lijkt de vegetatie al op het bloemrijke riviergrasland dat ook in Noord- Limburg wordt aangetroffen.

Afbeelding 1: Onderzoeklocaties in de Pietersplas: Vogeleiland (groen omljnd) en beoogde locatie Portomaar (rood omljnd)

Vigerende Natuurwetgeving (soortbescherming en gebiedsbescherming)

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermd alle in Nederland voorkomende inheemse plant- en diersoorten. Deze bescherming is nodig vanuit internationaal beleid ten aanzien van planten en dieren, om zorg te dragen voor behoud en ontwikkeling van (beschermde) soorten.

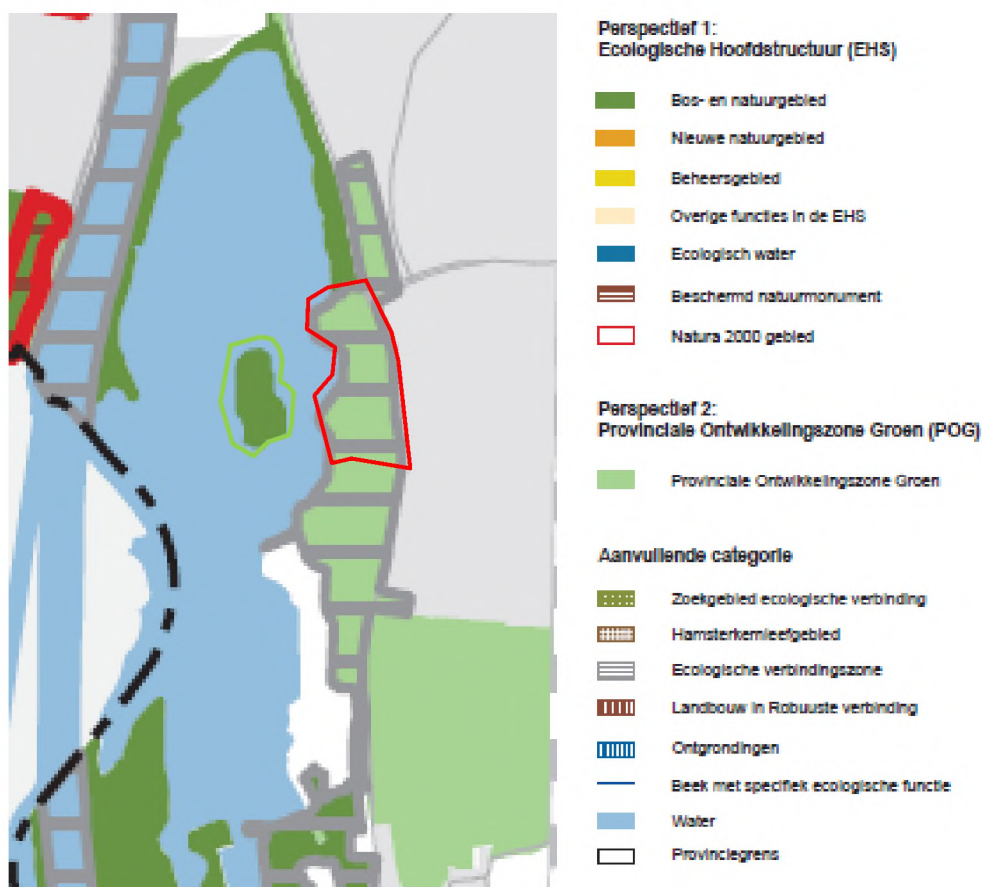
Iedere ruimtelijke ingreep of herontwikkeling die op de planning staat dient te worden getoetst aan de verbodsbepalingen van de wet.

Gebiedsbescherming (Ecologische Hoofdstructuur en Natura2000)

Ecologische Hoofdstructuur

Iedere provincie heeft de plicht zich te houden aan de beleidsregels met betrekking de ecologische hoofdstructuur. Afwijken is alleen mogelijk mits de natuurdoelstellingen niet in het geding komen binnen beschermd gebied en wanneer Bevoegd gezag overeenstemming bereikt heeft met de beoogde ruimtelijke ingreep en de voorgestelde compensatie.

In afbeelding 2 is een uitsnede van het EHS (POL) beleid van de Provincie Limburg. Het EHS beleid van de provincie is de afgelopen maanden gewijzigd. Wat hiervan de gevolgen zijn wordt beschreven onder afbeelding 2.

Afbeelding 2: EHS contouren Pietersplas (grindgat Oost-Maarland) (incl. begrenzing onderzoekslocaties)

Uit afbeelding 2 is af te leiden dat het vogeleiland is aangewezen als Bos en natuurgebied (Perspectief 1).

In het nieuwe EHS beleid betekent dit dat het gebied is aangewezen als Goudgroene natuur. Het streven van de provincie hier is: behoud en beheer van de bestaande natuurwaarden in dergelijke gebieden.

Af te leiden valt ook dat de locatie waar de jachthaven beoogd is, is aangewezen als Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG), met als aanvullende categorie: Ecologische verbindingszone. Deze aanwijzing is in het nieuwe beleid aangewezen als Bronsgroene landschapszones. Bronsgroene landschapszones omvatten landschappelijk waardevolle beekdalen en bufferzones rond bestaande natuurgebieden met de daarin aanwezige (extensievere) landbouwgebieden, monumenten, kleinere landschapselementen, waterlopen e.d. Een kwart van de bronsgroene landschapszone wordt gevormd door het winterbed van de Maas. Het beleid binnen de bronsgroene landschapszone is er op gericht om de landschappelijke kernkwaliteiten te behouden, te beheren, te ontwikkelen en te beleven. Deze zone bestaat hoofdzakelijk uit landbouwgronden. Binnen deze zone komen op bestemmingsplanniveau andere bestemmingen en functies voor zoals infrastructuur, woningen en toeristische voorzieningen e.d.

Natura 2000

Op circa 1000meter afstand bevindt zich het Natura 2000 gebied Sint Pietersberg & Jekerdal.

De Sint Pietersberg en het Jekerdal liggen in het zuidwesten van Limburg, ten zuiden van Maastricht, aan de westzijde van de Maas. Het bijzondere karakter van de Sint Pietersberg zelf, die als een bastion oprijst tussen de Maas en haar zijrivier de Jeker, wordt bepaald door een complexe geologische en geomorfologische opbouw in samenhang met een eeuwenoud landbouwkundig gebruik. Dit heeft geresulteerd in een kleinschalig landschap met bossen, struwelen, zomen, heischrale graslanden, kalkgraslanden en rotsbegroeiingen, afgewisseld met akkers en boomgaarden. Door de ligging in het Maasdal fungeert de berg voor veel soorten als een migratiebaan. De ondergrondse mergelgroeven zijn van betekenis als overwinteringsgebied voor vleermuizen. Onder de oppervlakte van het gebied bevindt zich een doolhof van duizenden gangen met een totale lengte van ruim tweehonderd kilometer.

Graslanden vormen de belangrijkste natuurwaarden wat de habitattypen betreft, met pionierbegroeiingen op rotsbodem ([H6110](#)), kalkgraslanden ([H6210](#)) en heischrale graslanden ([H6230](#)). Daartoe zijn drie hellingen in het gebied van belang, alle gelegen op de westelijke, naar de Jeker gekeerde flank van de Sint Pietersberg. Van noord naar zuid zijn dit de Westhelling ten zuiden van Fort Sint Pieter, de Kannerhei en het Popelmondedal.

Op voorhand kan worden uitgesloten dat effecten optreden ten opzichte van dit Natura 2000 gebied en de aanwezige natuurwaarden, vanwege de afstand tot het gebied.

Onderzoeksmethodiek Flora en faunawet

Op 14 april 2015 is het vogeleiland, met toestemming van de eigenaar (Limburgs Landschap) bezocht. Ter plekke van het eiland is gezocht naar beschermde natuurwaarden (bijvoorbeeld jaarrond beschermde nesten van roofvogels). Tevens is gelet op de aanwezig broedvogels en andere daar voorkomende soorten/soortgroepen.

Het eiland is met een kano bezocht. Met behulp hiervan is om het gehele eiland gevaren om zodoende een compleet beeld te krijgen van het gebied. Daarnaast is de oever ten oosten van de Pietersplas afgezocht naar beschermde natuurwaarden.

Naast een veldbezoek is een literatuurstudie verricht waarbij alle relevante en beschikbare data is bestudeerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de verspreidingsgegevens van de provincie Limburg (www.natuurgegevensprovincielimburg.nl), www.waarneming.nl en diverse verspreidingsatlassen van Limburgse fauna (onder meer: Avifauna van Limburg, Herpetofauna van Limburg, Vissen in Limburgse beken).

Onderzoeksresultaten en effecten op aangetroffen/aanwezige soorten

Planten en vegetatie

Het vogeleiland (in zijn geheel genomen) is voorzien van een stenige oever met opgebracht grond, waar diverse boom- en struiksoorten groeien. De bomen en struiken zijn tamelijk goed ontwikkeld en in de zomerperiode vormt het een dicht geheel. De boomsoorten die er groeien bestaan voornamelijk uit zwarte els, wilgen, witte abeel, gewone es, gewone esdoorn en zoete kriek. De ondergroei bestaat uit onder andere rode kornoelje, meidoorn, sleedoorn en vlierbes. van een kruidlaag is nauwelijks sprake. Op enkele open plekken groeien soorten als speenkruid en andere bloeiende vaatplanten zoals fluitekruid en springbalsemien. Gezien de groeiomstandigheden is het mogelijk dat brede wespenorchis en grote kaardebol voorkomt. Deze soorten zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet (beide Tabel 1 Ffwet).

Uit de gegevens van de Provincie blijkt dat er op de oostoever van de Pietersplas ook beschermde soorten groeien: wilde marjolein en grote kaardebol. Effecten op deze soorten kunnen optreden bij de aanleg van de beoogde jachthaven.

Uit Kurstjens & Peters, 2009 blijkt dat er op de oevers rondom de Pietersplas en de landtong tussen de plas en de Maas in het westen een grote verscheidenheid aan bijzondere plantensoorten voorkomt. Er zijn 34 bijzondere soorten aangetroffen, waarvan elf rode lijst soorten. Daarnaast enkele beschermde soorten zoals daslook en wilde marjolein. Door natuurontwikkeling vanaf eind jaren '90 is een toename van bijzondere plantensoorten aantoonbaar gebleken (Kurstjens & Peters, 2009). Deze toename indiceert hiermee de potenties voor natuurontwikkeling in en rondom het gebied.

Aangezien er geen ingrepen plaatsvinden op het vogeleiland zelf treden er geen effecten op planten en vegetatie op en is het uitgesloten dat de gunstige staat van instandhouding van de mogelijk aanwezige Tabel 1 Ffwet soorten in het geding komt. Er kunnen effecten optreden ten aanzien van de beschermde en bijzondere soorten op de oever van de Pietersplas, door de aanleg van de jachthaven en door toename van het recreatief gebruik van de oevers, als gevolg van de aantrekkingskracht van toerisme op het gebied door de aanleg van de jachthaven.

Foto 1: Speenkruid op het vogeleiland

Amfibieën, reptielen en vissen

Amfibieën

In de Pietersplas komen diverse algemene soorten amfibieën voor. Het betreft hier soorten als gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en bastaardkikker (allen Tabel 1 Ffwet). In de directe nabijheid komen ook (zwaar) beschermde soorten voor zoals rugstreeppad. Deze soort leeft in het ENCI gebied, waar voortplantingssituatie ideaal zijn, vanwege het wisselend waterpeil in beschikbare poelen die ontstaan zijn door de mergelwinning. De soort heeft echter geen optimale voortplantingswateren beschikbaar in of langs de Pietersplas. daarmee is het voorkomen van die soort ter plekke uitgesloten. Overigens betreft het hier waarnemingen aan de westoever van de Maas. Aan de oostoever van de Maas of langs de Pietersplas ontbreken. Uit andere geraadpleegde literatuurbronnen zijn geen meldingen bekend van andere soorten.

Effecten op amfibieën kunnen optreden bij een intensief gebruik van de Pietersplas en door het intensief gebruik van de oevers door de toenemende recreatie.

Reptielen

Reptielen komen niet voor in het gebied van de Pietersplas. Aan de westoever van de Maas (eveneens rond het terrein van de ENCI en de daar gelegen hellingbossen) komen soorten voor als hazelworm en levendbarende hagedis. Recentelijk (2013) is op de Sint Pietersberg een relictpopulatie van gladde slang aangetroffen. De aanwezige soorten in het gebied zijn echter niet eerder vastgesteld in het gebied rondom de Pietersplas en zeer zeker niet op het vogeleiland. Uit andere geraadpleegde literatuurbronnen zijn geen meldingen bekend van andere soorten.

Effecten op reptielen in het gebied zijn uitgesloten, omdat deze soortgroep niet voorkomt terplekke.

Vissen

In de Pietersplas en in de Maas komen diverse soorten vissen voor, waaronder ook (zwaar) beschermde soorten zoals bittervoorn. Uit de literatuur blijkt dat er in de Maas zo'n 41 soorten vissen voorkomen. Het deel Maas ter plekke wordt de Bovenmaas genaamd en het betreft hier het stroomgebied vanaf Luik tot aan Borgharen (circa 7km). In de Bovenmaas zijn 26 soorten aangetroffen ten tijde van het onderzoek voor het vervaardigen van de Atlas vissen in Limburgse beken. Hiervan zijn er drie beschermd: paling (Tabel 1 Ffwet), bittervoorn en elrits (Tabel 3 Ffwet en Bijlage 4 HR).

In tabel 1 zijn de aangetroffen soorten vermeld.

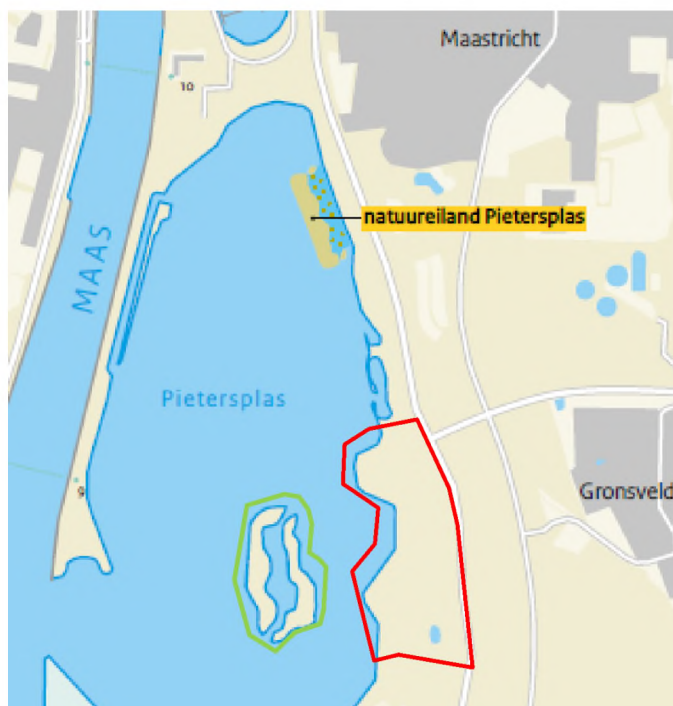
Vissoorten in Bovenmaas		
Baars	Zwarte dwergmeerval*	Bermpje
Blankvoorn	Bittervoorn (Tabel 3 Ffwet, Bijlage 2 HR)	Elrits (Tabel 3 Ffwet)
Brasem	Kroeskarper	Kopvoorn
Karper	Rietvoorn	Serpeling
Paling (Tabel 1 Ffwet)	Snoek	Sneep
Pos	Vetje	Alver
Bruine dwergmeerval	Zeelt	Riviergrondel
Regenboogforel	Barbeel	Driedoornig stekelbaarsje
Zonnebaars	Beek-/Zeeforel	

*Tabel 1: Soorten vissen, aangetroffen in de Bovenmaas. *verwarring mogelijk met bruine dwergmeerval (Bron: Vissen in Limburgse beken, Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht 2000)*

Opgemerkt dient te worden dat soorten als elrits vooral voorkomen in snel stromende (bron)beken of rivieren (zoals de Gulp of de Geul) in het Mergelland en dat deze soort vaak afstroomt richting de

Maas. Of de soort een duurzame populatie heeft in de Maas (en mogelijk de Pietersplas) is daarmee de vraag.

Het voorkomen van een goede populatie bittervoorn is wel vastgesteld. Dit is vastgesteld door onderzoek om de effecten te bepalen voor de aanleg (vergroting) van de vierde sluiskolk van de sluis Ternaaien. Vanwege de aanleg van een vierde sluiskolk moeten bestaande paaiplekken wijken. Als compensatie gaat Rijkswaterstaat een nieuwe paaiplek aanleggen, in de Pietersplas, zie afbeelding 4 (Van Wageningen, 2009). Hieruit is op te maken dat de nieuwe paaiplek op zeer geringe afstand (circa 450m) komt van het vogeleiland en de beoogde locatie voor de jachthaven.

Afbeelding 4: Nieuw aan te leggen paaiplek voor Bittervoorn ten opzichte van vogeleiland en beoogde jachthaven

De reden om de paaiplek in de Pietersplas te leggen heeft te maken met het feit dat de plas redelijk ondiep is en dat vastgesteld is dat zoetwatermosselen (schildersmossel en zwanenmossel, waar de bittervoorn de eitjes inlegt) hier goed gedijen. Door vertroebeling van het water (als gevolg van wervelingen door propellers van motorboten in ondiepe delen) treden effecten op ten aanzien van het leefmilieu van de zoetwatermosselen (bodem wordt gewoeld, het water wordt daardoor troebel, wat zonlicht tegenhoudt, onderwatervegetatie sterft af en de plas raakt op den duur ongeschikt voor de zoetwatermossel, waardoor er negatieve effecten optreden ten aanzien van het voortplantingssucces van de bittervoorn.

Door een toename van waterrecreatie door middel van plezierjacht is het aannemelijk dat omwoeling van de onderwaterbodem in sterke mate gaat toenemen, waardoor het functioneren van de Pietersplas als voortplantingsgebied in het geding kan komen. En daarmee ook de gunstige staat van instandhouding van onder meer bittervoorn.

Uit bovenstaande blijkt dat effecten op beschermde vissoorten niet uit te sluiten zijn door de aanleg van de jachthaven.

Foto 2: Bittervoorn (met het karakteristieke lichtblauwe streepje bij de staart)

Grondgebonden zoogdieren

Op het vogeleiland is een beverburcht aangetroffen. Deze burcht (circa 3m hoog en 6m breed) is gelegen op het oostelijke eiland en in 2009 ontdekt. Er zijn eveneens vraatsporen en uittreedplaatsen van de soort gevonden.

Op de oever van de Pietersplas is eveneens een beverburcht aanwezig.

Foto 3: Beverburcht op het vogeleiland

Foto 4: Kleine beverburcht aan de oever van de Pietersplas

Foto 5: Een van de bomen die door de bever geveld is op het vogeleiland

Bevers staan er om bekend elders in het gebied te foerageren, om de dekking van vegetatie rondom

hun burchten te behouden. Het foerageergebied van de soort bevindt zich dan ook voornamelijk op en langs de landtongen en langs de oevers van de Maas, Pietersplas (grindgat Oost-Maarland).

Overige grondgebonden soorten zoogdieren die in het gebied zijn waargenomen en te verwachten zijn hebben betrekking op meer algemeen voorkomende soorten; zoals vos, hermelijn, konijn, egel, mol en diverse muizensoorten.

Er zullen effecten optreden op de aanwezige soorten zoogdieren met de toename van recreatief gebruik. Deze effecten treden met name op aan de oevers van Pietersplas en Maas door betreding door recreanten.

Van bevers is bekend dat de aanwezigheid van haventjes en boten geen dermate grote effecten hebben dat ze een gebied permanent verlaten, echter kan wel gesteld worden dat bij toename van recreatie op en rond burchten de effecten dermate anders zijn dat ze zich verstoord gaan voelen tijdens hun dagrust. In hoeverre dit zal spelen ter plekke van de beverburchten is vooraf niet te voorzien. Een en ander hangt ook af van de (illegale) betreding van het vogeleiland, wat vermoedelijk wel zal toenemen.

Foto 6: Bever in de Jeker, Maastricht (Coenen 2014)

Vleermuizen

De gehele Pietersplas, alsmede het vogeleiland en de oevers van de Maas, wordt door diverse soorten vleermuizen gebruikt als jachtgebied. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen op en rond het vogeleiland en de Pietersplas die duiden op de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen. De aanwezige bomen hebben geen geschikte boomholtes en er zijn geen gebouwen in de directe nabijheid die dienst kunnen doen als zijnde verblijfplaats.

Door het toepassen van verlichting op en rond de beoogde jachthaven kunnen vleermuizen hinder ondervinden tijdens het jagen in de nachtelijke uren. Deze effecten zijn echter te minimaliseren of geheel te beperken.

Effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen treden niet op, omdat er op en rond het gebied geen potentieel geschikte locaties aanwezig zijn die als zodanig dienst kunnen doen. Effecten op het jachtgebied door verlichting kan voorkomen worden door lichtbundeling toe te passen waarmee het wateroppervlak en de oeverbegroeiing geheel onverlicht blijven.

Foto 7: De Pietersplas en de oevers ervan en het vogeleiland vormen geschikt jachtgebied voor vleermuizen

Broedvogels (algemene soorten en soorten met jaarrond beschermde nesten)

Algemeen voorkomende soorten

Op en rond de Pietersplas en het vogeleiland komen tal van algemeen voorkomende soorten broedvogels voor. Daarnaast is vastgesteld in het verleden (natuurdatabank provincie Limburg, Kurstjens & Peters, 2009) dat er diverse bijzondere broedvogels gebruik maken van het gebied om te broeden. Enkele soorten: dodaars, oeverloper, kleine plevier, braamsluiper, grasmus, kramsvogel, spotvogel, kneu, krakeend, koekoek, rietgors, graspieper, patrijs en scholekster. Daarnaast soorten als knobbelzwaan, wilde eend, kuifeend, Canadese gans, grauwe gans, grote bonte specht, geelgors en putter. Al met al komen er zo'n 50-55 verschillende broedvogels voor op en rond het gebied.

Soorten met jaarrond beschermde nesten

Sinds 2009 broedt er op het vogeleiland een voor Nederland zeer zeldzame broedvogel: de zwarte wouw. De soort geniet een jaarronde nestbescherming. Tijdens het veldonderzoek in april 2015 is het paartje wederom aangetroffen op en rond het gebied, met baltsvluchten en ter plekke van de nestboom.

Foto 8: Zwarte wouw boven het vogeleiland

Foto 9: Nest van zwarte wouw in ratelpopulier

Andere jaarrond beschermde nesten van broedvogels zijn niet aangetroffen in het gebied.

Functie als doortrekplaats en pleisterplaats voor vogels

Naast broedvogels staat het gehele gebied bekend als voorname pleisterplaats voor overwinterende (water)vogels en tijdens de voor- en najaarstrek voor doortrekkende soorten onderweg naar Zuid-Europa en/of Afrika.

Tijdens het veldbezoek in 2015 zijn enkele soorten waargenomen die de plas gebruiken als tijdelijke pleisterplek; kluut (zeldzame verschijning in Limburg), zwarte wouw (doortrekker), buidelmees, grote getale slobbeenden en zomertaling. Jaarlijks worden soorten aangetroffen als visarend, zwarte stern, witvleugelstern, witwangstern, diverse steltlopers, rode wouw en visdief. Ook soorten als kwak, velduil en zwarte ooievaar zijn in recent verleden waargenomen als doortrekker.

Foto 10: Nest van Canadese gans

Foto 11: Nest van Wilde eend

Ejfecten op broedvogels zal met name optreden door de verwachte toename van het recreatieve gebruik rond het gebied. Soorten die een broedsucces hebben in de meer rustige delen kunnen daardoor meer verstoring ondervinden dan minder verstoringgevoelige soorten. Ook verstoring van broedende watervogels kan in toenemende mate van waterrecreatie reden zijn voor verminderd broedsucces.

Ejfecten op het broedpaartje zwarte wouw is lastig in te schatten, omdat de soort elders ter wereld juist gewent is aan drukte, omdat de soort vooral veel voorkomt in grote steden (alwaar de soort broedt en jaagt op vuilstorten).

Foto 12: Diverse soorten watervogels op het 'binnenmeer' van het vogeleiland

Libellen, vlinders en overige ongewervelden

In het gebied zijn diverse waarnemingen bekend van algemeen voorkomende soorten dagvlinders, libellen en overige ongewervelden, zoals atalanta, dagpauwoog, distelvlinder, gehakkelde aurelia, icarusblauwtje, boomblauwtje, bont zandoogje, kleine vos, koevinkje, koninginpage, bont zandoogje, oranje zandoogje, oranjetipje, vuurjuffer, gewone oeverlibel, grote keizerlibel, blauwe breedscheenjuffer, kleine roodoogjuffer, lantaarntje, platbuik, weidebeekjuffer, gouden sprinkhaan, bramensprinkhaan, krasser, klein vliegend hert, penseelkever, kolibrivlinder en vals witje (Kurstjens 7 Peters, 2009). Daarnaast zijn waarnemingen bekend van zeldzame soorten die in de directe nabijheid voortplantingshabitat hebben zoals boswitje, groentje, gele luzernevlinder en grote vos.

Effecten op deze soorten zijn niet te verwachten, daar het vooral algemeen voorkomende soorten zijn of soorten die er geen optimaal ontwikkelde voortplantingshabitat hebben.

Soorten, functie gebied, effecten en toetsing Flora en faunawet

In tabel 2 is aangegeven welke beschermde soorten/soortgroepen er (mogelijk) voorkomen en welke functie(s) het gebied heeft. In tabel 2 is aangegeven of er mogelijke effecten (knelpunten) optreden in relatie tot de voorgenomen werkzaamheden (bomenkap).

Soorten/ soortgroepen	Functie gebied	Soorten	Mogelijke effecten
Planten	Groeiplaats	Algemeen voorkomende en beschermde soorten	Vernietiging groeiplaatsen (door betreding)
Vissen	Leefgebied	Algemeen voorkomende soorten en beschermde soorten	Effecten op functionaliteit voortplantingsgebied door toename waterrecreatie (vertroebeling door propellers van boten)
Grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Algemeen voorkomende soorten Beschermde soort (Bever)	Verstoring leefgebied Verstoring beverburchten door toename betreding gebied
Vleermuizen	Jachtgebied	Diverse soorten	Effecten door belichting mogelijk
Broedvogels	Broedbiotoop	Algemeen voorkomende soorten zonder jaarronde nestbescherming Jaarrond beschermde nesten	Verstoring broedbiotoop door toename recreatie Hogere mate van verstoring door toenemen betreding vogeleiland

Tabel 2: Soorten, gebiedsfuncties en mogelijke effecten.

De in tabel 2 beschreven effecten zijn getoetst aan de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet in tabel 3. Als blijkt dat er overtredingen (te verwachten) zijn, is aangegeven of en zo ja welke maatregelen nodig zijn om effecten te minimaliseren of in zijn geheel weg te nemen. Indien resteffecten optreden als blijkt dat mitigatie niet afdoende is om overtredingen te voorkomen, dan is een ontheffingsaanvraag nodig. Dit is, indien noodzakelijk, opgenomen in de paragraaf 'Vervolgstappen en eindconclusies'.

Soorten/ soortgroepen	Mogelijke effecten	Overtredingen verbodsbepalingen Flora- en faunawet ¹						Mitigatie nodig om overtredingen te voorkomen	Resteffect na mitigatie
		Art. 8	Art. 9	Art. 10	Art. 11	Art. 12	Art. 13		
Planten	Vernietiging groeiplaatsen (door betreding)	X			X			Ja , mits haven op groeiplekken gepland is van beschermde soorten	Nee
Vissen	Effecten op functionaliteit voortplantingsgebied door toename waterrecreatie (vertoebeling door propellers van boten)				X			Ja , door vaarrestricties op te leggen in de ondiepe delen van de plas	Op voorhand niet geheel uit te sluiten. Monitoring noodzakelijk.
Grondgebonden zoogdieren	Verstoring leefgebied Verstoring beverburchten door toename betreding gebied				X			Ja , betreding- en vaarrestricties opleggen. Algeheel verbod leggen op betreding gehele vogeleiland (beide eilandjes)	Op voorhand niet geheel uit te sluiten. Monitoring noodzakelijk.
Vleermuizen	Effecten door belichting mogelijk				X			Ja , zorgen dat belichting alléén op havengebied ligt en absoluut niet op het water of de vegetatie	Nee
Broedvogels*	Verstoring broedbiotoop door toename recreatie Hogere mate van verstoring door toenemen betreding vogeleiland				X			Ja , betreding- en vaarrestricties opleggen. Algeheel verbod leggen op betreding gehele vogeleiland (beide eilandjes)	Nee

Tabel 3: Effecten, overtredingen van verbodsbepalingen (toetsing Flora- en faunawet) en zicht op mogelijkheid verbodsbepalingen te voorkomen middels mitigatie en beoordeling of er met mitigatie sprake is van resteffecten.

*Verstoring van broedbiotoop door de aanleg van de voorzieningen dient zoveel mogelijk beperkt te worden tot buiten het broedseizoen. Indien dit niet mogelijk is een ecologische check op aanwezigheid van nesten van te voren noodzakelijk.

Uit tabel 3 kan geconcludeerd worden dat:

Overtredingen van verbodsbepalingen voorkomen kunnen worden door het treffen van mitigerende maatregelen. Echter zijn de resteffecten op de beschermde soorten als Bever en Bittervoorn op voorhand niet geheel duidelijk te stellen. Door monitoring is het mogelijk dit te bestuderen en geeft dit de kans een en ander bij te sturen (denk hierbij aan het nog meer opleggen van vaar- en recreatierestricties bijvoorbeeld door het permanent afsluiten van omliggende terreindelen en delen van de plas).

Gebiedsbescherming

De onderzoekslocatie is gelegen in en rondom de Ecologische Hoofdstructuur. De beoogde locatie van de haven is beoogd in het zogeheten Bronsgroene landschapszone, met daarbij als aanvullende categorie (uit het oude EHS beleid) Ecologische Verbindingszone.

Om tot een ontwikkeling te kunnen komen is overeenstemming noodzakelijk met het Bevoegd Gezag. In dit geval de Provincie Limburg. Indien de Provincie geen medewerking verleend aan het initiatief vanwege te grote risico's met betrekking tot de aanwezige natuurwaarden en de conflicten in het beoogde uitvoeringsbeleid van de EHS, is het plan niet realiseerbaar.

¹ Voor meer informatie over de Flora- en faunawet zie: www.rvo.nl

Daarnaast zal de Provincie een uitspraak moeten doen over de mogelijk effecten, in relatie tot de beoogde doelstellingen binnen hun EHS beleid, ten aanzien van het Vogeleiland.

Eindconclusies

Om te voorkomen dat er overtredingen plaats hebben in het kader van de Flora- en faunawet luidt het advies, zie ook tabel 3, om:

- ✘ Maatregelen te treffen om te voorkomen dat groeiplekken van beschermde planten worden vernietigd door de aanleg van de haven (bijvoorbeeld verplanten);
- ✘ Vaar- en andere recreatierestricties op te stellen/leggen om effecten door verstoring en omwoeling van de onderwaterbodem te voorkomen/te minimaliseren.
- ✘ Bij de aanleg van de haven rekening te houden met de opstellingslocatie van armaturen en de belichtingsrichtingen ervan. Lichtinvloed op water en vegetatie is daarbij niet toegestaan, omdat dit negatieve effecten heeft op foeragerende vleermuissoorten die gevoelig zijn voor licht.
- ✘ De aanlegwerkzaamheden in ieder geval buiten de broedperiode van vogels uit te voeren (dus buiten de periode half maart- half juli). Indien dit niet of niet geheel mogelijk is dan is het noodzakelijk dat een deskundig ecooloog daags tevoren controleert of er broedende vogels aanwezig zijn.

Met betrekking tot het EHS beleid luidt het advies:

- ✘ Met Bevoegd Gezag (Provincie Limburg) tot een overeenstemming te komen om de ontwikkelingen van het beoogde plan binnen de Brongroene landschapszone en nabij het als Goudgroene natuur aangewezen gebied Vogeleiland, te mogen ontwikkelen.

Vervolgstappen

- ✘ De voorgenomen werkzaamheden (aanleg jachthaven) hebben, met het treffen van de hierboven beschreven mitigatie maatregelen, geen effecten op beschermde soorten, met uitzondering op Bittervoorn en Bever. Het is vooralsnog niet geheel duidelijk te stellen of en zo/ja welke effecten de ontwikkelingen hebben. Monitoring van beide soorten is noodzakelijk om effecten op termijn vast te kunnen stellen.
- ✘ Het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is vooralsnog niet aan de orde. Dit kan wel aan de orde komen indien monitoring aantoont dat effecten op Bever en Bittervoorn dermate groot zijn dat de functionaliteit van het gebied voor deze soorten en daarmee de gunstige staat van instandhouding ervan in het geding komen.
- ✘ De ontwikkelingen dienen met Bevoegd Gezag (Provincie Limburg) besproken te worden om toestemming te krijgen om binnen het EHS gebied deze ontwikkelingen te ontplooiën.

Gebruikte bronnen

- ✘ B.H.J.M. Crombaghs *et al.* Vissen in Limburgse beken. 2000. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht 2000.
- ✘ Buggenum, H.J.M. van, R.P.G. Geraeds & A.J.W. Lenders (redactie), 2009. Herpetofauna van Limburg. Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in de periode 1980-2008. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
- ✘ Hustings F., van der Coelen J. van Noorden B., Schols R. en Voskamp P. 2006 Avifauna van Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

- ✦ Wageningen, H. van. 2009 Natuureiland Pietersplas. Een compenserende maatregel voor de aanleg van de vierde sluis bij Ternaaien. In opdracht van SOFICO. Royal Haskoning, Maastricht.
- ✦ Pietersplas. G.Kurstjens & B. Peters, 2009. Maas in Beeld, Pietersplas.
- ✦ www.natuurgegevensprovincielimburg.nl
- ✦ www.waarneming.nl
- ✦ www.rvo.nl